

«Litteratur på nett» Om utvikling av digitale læringsressurser til bruk i litteraturundervisning på spansk

*Cecilie Lønn, Høgskolen i Telemark
Eli-Marie Danbolt Drange, Universitetet i Agder*

Innledning

I denne artikkelen vil vi presentere de digitale læringsressursene vi har utviklet i forbindelse med prosjektet *Litteratur på nett*. Hovedmålet med dette prosjektet har vært å utvikle en elektronisk lærebok i spanskpråklig litteratur til bruk i emnet *Litteratur og kultur i Latin-Amerika og Spania* for å hjelpe studentene i arbeidet med å lese litteratur på et fremmedspråk. Utgangspunktet vårt har altså vært å utnytte de mulighetene teknologien gir oss til å støtte opp om studentenes arbeid slik at de får best mulig utbytte av undervisningen.

I artikkelen vil vi først si litt om bakgrunnen for prosjektet, før vi presenterer de digitale ressursene vi har utviklet og de erfaringene vi har gjort igjennom å bruke disse. Selv om ressursene er utviklet for studenter på universitetsnivå, kan den elektroniske læreboka fungere som en modell som enkelt kan overføres og tilpasses andre fag og nivåer.

Bakgrunn

Emnet *Litteratur og kultur i Latin-Amerika og Spania* er på 15 studiepoeng og inngår i Spansk årsstudium både ved Universitetet i Agder (UiA) og Høgskolen i Telemark (HiT). Siden emnet er delt mellom to undervisningsinstitusjoner, er det begrensede ressurser til ordinær undervisning. Vi ble derfor utfordret til å tenke nytt i forhold til tradisjonell undervisning på universitetsnivå med forelesninger og seminartimer. I denne prosessen har det vært viktig å vurdere hva som kan gjøres ved hjelp av digitale ressurser og hva som ikke kan erstattes med teknologi.

Vi har konkludert med at det viktigste møtet mellom lærer og studenter er i fora der det er lagt til rette for direkte samhandling mellom partene, mens når det gjelder ren formidling av kunnskap så er ikke møtet mellom lærer og studenter like viktig. Som en konsekvens av dette, har vi valgt å la seminartimene være det viktigste møtepunktet mellom lærer og studenter, mens vi har utviklet digitale læringsressurser for å støtte studentene i forberedelsene til seminartimene og for å komme videre med refleksjon i etterkant.

I dette arbeidet har vi reflektert rundt hva vi anser som essensen i faget: Hva bør studentenes læringsutbytte være? For det første skal studentene kunne være i stand til å lese og forstå en litterær tekst på et fremmed språk. Videre bør studentene kunne forstå den sosiokulturelle konteksten teksten står i. De bør også kunne uttrykke seg med fagterminologi på målspråket og presentere en analyse av en litterær tekst. Endelig er det et mål at de skal kunne reflektere rundt teksten og formidle sine egne tanker om hver av tekstene. Den elektroniske læreboka er

tenkt som en støtte i denne prosessen, der hovedmålet har vært å hjelpe studentene i arbeidet med å lese litteraturen og slik forberede seg bedre til undervisningen på campus.

Den elektroniske læreboka består av ulike digitale ressurser, som er bygd opp rundt de litterære tekstene som inngår i emnets pensum. For hver litterære tekst er det utviklet ressurser som støtte til forberedelse i forkant av undervisningen og til videre refleksjon i etterkant av undervisningen. Med dette som utgangspunkt, har vi utviklet den modellen som vi presenterer i det følgende; en modell som også kan overføres til andre fag.

Prosjektet *Litteratur på nett* er et samarbeid mellom UiA og HiT, og det har vært støttet av SAK-midler, av Norgesuniversitetet og av Det digitale universitetet (DDU) ved UiA.

Modellen vår: hva gjør vi for å nå vårt mål

I vår utarbeidelse av de digitale ressursene har vi lagt vekt på ulike komponenter for å fremme læring, forståelse og utvikling hos studentene. Vi har tatt utgangspunkt i hver litterære tekst, slik at hver tekst har ett sett med ressurser, som utgjør et kapittel i den elektroniske læreboka. I det følgende vil vi presentere de ulike komponentene, og deretter vil vi redegjøre for anvendelsen av disse.

Komponenter:

Forberedelse med utgangspunkt i en litterær tekst

- a. Vokabularliste
- b. Videodialoger
- c. Spørsmål til videodialogene og den litterære teksten
- d. Nøkkelord
- e. Lenker
- f. Spørsmål til diskusjon

Refleksjon

- g. Refleksjonsspørsmål
- h. Lydfiler
- i. Lenker

Forberedelse med utgangspunkt i en litterær tekst:

Vokabularliste til den litterære teksten

Vokabularlistene er tradisjonelt oppsatt ordlister med ord i sin grunnform i venstre kolonne i et dokument, og ordet oversatt til norsk i høyre kolonne. Vi har også en kolonne i midten, hvor vi setter inn ordet slik det forekommer i teksten. Dette har vi gjort for å lette arbeidet for de av studentene som ennå ikke kjenner igjen ord i bøyde former, og for at de kan bli gitt muligheten til å se sammenhengen mellom bøyde form og grunnform. Ordlisten er satt opp i den rekkefølgen ordene kommer i teksten, ikke alfabetisk. Tilbakemeldinger fra studentene tyder på at studentene bruker listen etter hvert som de jobber seg gjennom teksten, og ikke som en oppslagsliste.

Videodialoger

Videodialogene består av samtaler på spansk mellom to faglærere, der den ene læreren stiller ulike spørsmål til den andre. Spørsmålene er planlagt på forhånd, så samtalen er ikke fullstendig ”spontan”. Men til tross for at spørsmålene er planlagt på forhånd, opplever vi at samtalen framtrer som naturlig nok for formålet. Vi mener at spørsmålene bør planlegges på forhånd, for de ulike videodialogene bør ha en struktur som til en viss grad er forutsigbar. Vi mener at dette vil lette studentenes arbeid med dialogene. Som regel har vi prøvd å holde lengden på dialogene til 10-12 minutter, men noen dialoger varer lenger. Vi foretrekker altså å ha flere korte dialoger, istedenfor én lang dialog, selv om det er en og samme tekst som er i fokus. Tilbakemeldingene fra studentene her varierer, noen synes det er helt ok med en lang dialog, mens andre foretrekker kortere dialoger.

Spørsmålene som stilles i tilknytning til den aktuelle teksten, er ikke de samme i hver dialog, men samlet sett kretser spørsmålene rundt den samme innfallsvinkelen til tekstene. Forfatteren og den litterære epoken blir kommentert først. Deretter blir det gitt en sammenfatning av hva teksten handler om (tekstens story). Dette utgjør et av de første nivåene for måloppnåelse. Deretter blir det fokusert på ulike elementer ved teksten som angår den litterære analysen (persongalleri, miljø, språklige virkemidler, fortelleteknikk, komposisjon, spenningskurve, klimaks, tema og budskap og fortolkningsmuligheter). En enkelt videodialog fokuserer ikke nødvendigvis på alle disse nevnte elementene (også av tidsmessige grunner). Elementene velges ut av hensyn til tidsperspektivet, med bakgrunn i hva læreren synes er viktigst for den enkelte tekst og hva læreren erfaringsmessig sett vet at studentene vil oppleve som mest utfordrende i teksten.

Spørsmål til videodialogene og den litterære teksten

En av erfaringene vi har gjort i forhold til å gjøre digitale ressurser tilgjengelig for studentene, er at studentene må læres opp til å bruke ressursene. Fokusgruppeintervjuer med studentene underveis i prosjektet viste at de studentene som hadde integrert videodialogene som en del av sitt læringsarbeid brukte disse systematisk som hjelp til å forstå de litterære tekstene (Seip Tønnessen og Drange, under arbeid). For å lære studentene opp til å bruke videodialogene, har vi utarbeidet spørsmål til videodialogene og de litterære tekstene. Det er et obligatorisk arbeidskrav å svare på spørsmålene, slik at studentene blir nødt til å se videodialogene. Tilbakemeldingene fra studentene har vært positive, og de har til og med etterlyst obligatoriske spørsmål til alle videodialogene.

Nøkkelord

Vi tror tradisjonelle ordlister er nødvendig for at studentene skal oppnå forståelse av hva teksten handler om på et helt grunnleggende plan (hva skjer; hvilke hendelser inntreffer). Men vi er usikre på i hvor stor grad studentene lærer seg nye ord gjennom ordlistene. Vi tror at tradisjonelle ordlister med kolonner av enkeltord ikke gir tilstrekkelig innlæring av nye ord. Vi mener ordlister gir et greit utgangspunkt for tilegnelse av grunnleggende tekstforståelse på et første plan av måloppnåelse, men innlæring av nye ord og viktige begreper for den enkelte teksten må foregå via andre metoder enn tradisjonelle lister. Derfor har vi utarbeidet en komponent vi kaller *nøkkelord*. I denne komponenten presenteres de ordene vi mener er de mest sentrale for at man skal kunne snakke om grunnleggende aspekter ved den enkelte tekst. I en novelle av Gabriel García Márquez, hvor en familie skal besøke et slott, høre en legende

om en slottseier som nå går igjen på slottet i form av spøkelse, er det sentralt å kunne ordene *slott, å gå igjen, spøkelse*, etc. på spansk.

For hver litterære tekst har vi valgt ut 8-10 nøkkelord. De enkelte nøkkelordene er valgt ut med omhu fra starten av; det dreier seg om ord man som lærer ser at studentene trenger for å kunne uttrykke seg om den litterære teksten på spansk. Nøkkelordene er presentert på ulike måter, både gjennom animasjoner og bilder av nøkkelordene. I denne sammenhengen er nøkkelordene knyttet til handlingen i den litterære teksten, men vi tenker oss at nøkkelord også kan være grunnleggende faguttrykk som studentene må lære seg for å snakke om et konkret tema eller fagområde.

For å lykkes med innlæringen av nøkkelordene, er det viktig at disse blir fulgt opp og integrert i undervisningen, fordi man trenger å ha ordet som skal innlæres sammenkoblet med andre ord. Ordene må anvendes for å skape erfaring hos studentene og brukes på en slik måte at studentene klarer å koble et tankemessig innhold til ordene.

Lenker

Det er naturlig og viktig å tilby studentene gode lenker til nettsteder hvor forfatteren, forfatterens samtid, hans/hennes forfatterskap og verk blir presentert. Gjennom et utvalg av lenker inviteres studentene til videre lesing og studier, utover det som blir gitt via de digitale ressursene og i undervisningen. Lenkene inngår da både i forberedelsesfasen og i refleksjonsfasen.

Spørsmål til diskusjon

Spørsmålene inviterer studentene både til å reprodusere ved å gi sammendrag og svare på spørsmål man enkelt finner svar på i teksten, og til å reflektere ved å gi uttrykk for analyse og tolkning av teksten og reflektere rundt tekstens budskap. Spørsmålene har stigende vanskelighetsgrad, eller, sagt med andre ord: Spørsmålene beveger seg oppover i gradene av måloppnåelse. Spørsmålene er tilgjengelige før seminartimen, men arbeidet med dem foregår hovedsakelig i samspill mellom lærer og studenter ansikt til ansikt på campus.

I seminarene legger vi til rette for ulike oppgaver som kan egne seg å løse i grupper, som for eksempel dramatiseringsoppgaver, hvor studentene blir bedt om å dramatisere deler av en roman eller en novelle og presentere dette for klassen eller filme det; rekonstruksjonsoppgaver, hvor teksten er delt i ”biter”/klippet opp, og studentene må rekonstruere rekkefølgen; reflektere rundt tekstens undertekst (hva står som usagt i teksten?) og miming av ord, m.m. Vi tror det er viktig å bruke den litterære teksten på en kreativ og aktiviserende måte. Det er vesentlig for oss ikke å begrense gjennomgangen av litterære tekster til stille aktivitet som består i a) selvstendig lesing hjemme og b) lytte til lærerens ”svar” og ”redegjørelse” og c) ha som eksamensfokus å kunne gjengi lærerens ferdigtygde svar.

Refleksjon

Refleksjonsspørsmålene

Refleksjonsspørsmålene presenteres for studentene gjennom korte videosnutter hvor læreren stiller et eller to enkle, men grunnleggende, spørsmål knyttet til teksten. Gjennom dette søker vi å styre fokuset mot det øverste nivået av måloppnåelse, som vi mener er refleksjonsnivået, for at studentene skal bli gitt en pekepinn om hva undervisningen vil bevege seg mot. Det er et vesentlig poeng at spørsmålet eller retningen for hvor vi sammen skal bevege oss, blir gitt på et tidlig tidspunkt, uten at *svarene* blir presentert. Videodialogene og seminarne legger opp til at studentene kan føle at det ikke finnes ett riktig svar, men at det sentrale er hvordan studentene selv resonnerer seg fram til og redegjør for det svaret de selv mener står i samsvar med tekstens univers – på spansk. I eksamensvurderingen legges det også vekt på studentenes evne til resonnement og egen refleksjon og ikke reproduksjon, eller at svaret samsvarer med lærerens forslag til tolkning og forståelse.

Som et tillegg til dette punktet vil vi kort nevne at vi gjennom alle komponentene søker å opprette et samsvar mellom den vinklingen de digitale ressursene har, den vinklingen vi gir undervisningen – og den vinklingen vi gir på arbeidskravene, eksamensformen og oppgavene. Vi mener det er sentralt å legge vekt på at undervisningen og de digitale ressursene skal stå i samsvar med det studentene skal møte på eksamen. For at et materiale kan sies å være vellykket utviklet, mener vi det er vesentlig at man kan spore resultater som spor av læring i studentenes eksamensproduksjon. Vi vil i siste instans utforske dette nærmere, blant annet gjennom analyser av studentenes refleksjon og eksamensbesvarelser.

Lydfilene

Lydfilene er videre kommentarer til tekstene. Lydfilene er en kort repetisjon av forelesningene og en utfylling av videodialogene. Lengden på lydfilene er omtrent tilsvarende som lengden på videodialogene.

Konklusjon

Etter å ha gått gjennom en spennende prosess i prosjektet, har vi kommet fram til at de komponentene som er nevnt her, gir grunnlag for å kunne tilby studentene en undervisning som fungerer godt i praksis. Underveis har vi måttet endre oppfatning av hva vi tror vil gi læringsutbytte. Det vi tror skal fungere, er ikke alltid det som fungerer best i praksis. Og vice versa, det vi ikke forventer vil fungere så godt, viser seg å fungere bedre enn forventet. I vårt prosjekt retter vi oss inn etter studentenes tilbakemeldinger og de erfaringer vi gjør i klasserommet. Dette har lært oss å være åpne, og det har vist oss at ideer til nye komponenter oppstår nettopp gjennom utprøvingen av en allerede eksisterende komponent. Denne erkjennelsen gir oss opplevelsen av at prosjektet fortsatt er i prosess, til tross for at vi føler de presenterte komponenter slik de foreligger per i dag kan fremstå som et samlet hele.

Så langt i prosjektet føler vi at vi, på bakgrunn av studentenes tilbakemeldinger og våre egne erfaringer og inntrykk så langt, kan si at nettressursene gir nytteverdi. Det gjenstår for prosjektet å finne ut mer om *hvorfor* det fungerer, og *hvilket* læringsutbytte som til syvende og sist kan spores gjennom arbeidet med dette opplegget. Gjennom videre forskning av

studentenes erfaringer, deres utsagn og deres eksamensoppgaver vil vi forske videre for å finne ut mer konkret om sporene av læring.

Som en hovedkonklusjon kan vi likevel si at kombinasjonen mellom digitale ressurser og ansikt til ansikt undervisning har vist seg å være vellykket. Den elektroniske læreboka har fungert godt for å formidle kunnskap til studentene, og den har også vært en støtte for seminartimene på campus. I motsetning til ordinære forelesninger, kan videodialogene sees og høres om igjen og om igjen, og også stoppes underveis, i tillegg til at dialogene gir studentene en modell for hvordan man kan snakke om litteratur på spansk. Om det ikke er de digitale læringsressursene i seg selv som har skapt økt læring, har de i hvert fall bidratt til et høyere refleksjonsnivå hos studentene.

Referanser

Seip Tønnessen, Elise og Eli-Marie D. Drange (under arbeid). *Use of multimodal digital resources in foreign language learning.*

Skjermdump av den elektroniske læreboka i spanskpråklig litteratur

Litteratur på nett Utviklet i samarbeid mellom Universitetet i Agder og Høgskolen i Telemark

Cuentos

Hjem | Cuentos | Novelas | Poesía | Teatro | Películas

AQUEL HOSPITAL

«Aquel hospital» está escrito por Virgilio Díaz Ordóñez, República Dominicana (1895 – 1968).

TERTULIAS LITERARIAS SOBRE «AQUEL HOSPITAL»

Eli-Marie Drange y Cecilie Lønn conversan sobre «El escritor Virgilio Díaz Ordóñez» (8.37)

00:00 00:00

- Ensayos
- Corrientes literarias
- Términos literarios
- Tertulias literarias
- Para reflexionar
- Vocabulario
- Palabras claves
- Tareas
- Enlaces